

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ PÄÄKAUPUNKI- SEUDUN RIPPIKOULUISSA

Katariina Kupsu

Opinnäytetyö, syksy 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) +

kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoi-
suus

TIIVISTELMÄ

Kupsu, Katariina. Ehkäisevä päihdetyö pääkaupunkiseudun rippikouluissa. Diak Etelä, Järvenpää, syksy 2011, 39 s., 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa Suomen evankelisluterilaisten seurakuntien toteuttamasta rippikoulujen ehkäisevästä päihdetyöstä pääkaupunkiseudulla. Haastattelututkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa ehkäisevän päihdetyön nykytilasta pääkaupunkiseudun rippikouluissa sekä työntekijöiden tiedoista ja asenteista. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa rippikoulujen päihdekasvatuksesta, ja näin edistää kirkon rippikoulutyön kehitystä. Tämä opinnäytetyö on toteutettu Helsingin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen (NMKY) tarjoaman aiheen pohjalta, joten työskentelyprosessissa on ollut koko ajan vahva työelämälähtöinen näkökulma.

Tämä työ on kvalitatiivinen tutkimus, jonka tiedonhankintamenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastatteluun osallistui neljä kirkon nuorisotyöntekijää neljästä keskikokoisesta seurakunnasta pääkaupunkiseudulla.

Tutkimukseni osoittaa, että nuorisotyöntekijät pitävät ehkäisevää päihdetyötä tärkeänä ja heillä on halua toteuttaa päihdekasvatusta rippikouluissaan. Vaikka toimintatavat vaihtelevat, näyttää ehkäisevällä päihdetyöllä olevan oma paikkansa myös rippikoulussa. Pääkaupunkiseudun rippikouluissa päihdekasvatuksen painopiste on päihdefaktojen jakamisessa. Toiminnallisten menetelmien tuntemus on vähäistä ja niiden koetaan vievän liikaa aikaa. Työntekijät toivovat lisätietoa ehkäisevän päihdetyön menetelmistä ja siitä, miten niitä voi toteuttaa osana rippikoulun opetussuunnitelmaa.

Asiasanat: päihteet, ehkäisevä päihdetyö, nuoruus, rippikoulu, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Kupsu, Katariina. Substance abuse prevention in confirmation training in the Helsinki Metropolitan Area. Diaconia University of Applied Sciences, autumn 2011, 39 p., 1 appendix. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The study was designed to gather information about substance abuse prevention in the Finnish Evangelical Lutheran Church's confirmation classes in the Helsinki Metropolitan area. A survey was designed to provide information about the current state of substance abuse prevention in the Helsinki metropolitan area as well as about employees' knowledge and attitudes. The aim was to collect information on drug education in confirmation classes and thus promote the development of the work of the Church confirmation training. The study was conducted in co-operation with The Young Men's Christian Association in Helsinki (YMCA).

This work is a qualitative research, the data acquisition method used was interviews. Four church youth workers from four medium-sized parishes in the Helsinki metropolitan area participated in the interviews.

My research shows that youth workers see the importance of drug prevention, and they want to organize the substance abuse education in confirmation training. While practices vary, it seems that preventive drug work has its place also in confirmation classes. Drug education of confirmation training in the Helsinki metropolitan area focuses on the allocation of substance abuse facts. Knowledge of the functional methods is limited, and they are considered too time-consuming. Workers would like more information about substance abuse prevention methods and how they can be implemented as part of the confirmation training curriculum.

Keywords: intoxicants, substance abuse prevention, youth, confirmation training, qualitative study

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	7
2.1 Päihteet	7
2.2 Ehkäisevä päihdetyö	8
2.3 Nuoruus elämänvaiheena.....	12
2.3.1 Nuoruus ja päihteet.....	13
2.3.2 Nuoret päihdetyön kohderyhmänä	14
2.4 Rippikoulutyö	15
2.5 Aiemmat tutkimukset	17
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	20
4 AINEISTONKERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT	21
4.1 Aineiston hankinta ja tutkimukseen osallistujat.....	21
4.2 Teemahaastattelu tiedonkeruun välineenä	22
4.3 Tutkimuksessa käytetyt analyysimenetelmät.....	23
5 TUTKIMUSTULOKSET	25
5.1 Ehkäisevä päihdetyö pääkaupunkiseudun rippikouluissa.....	25
5.2 Ehkäisevä päihdetyö isoskoulutuksessa	27
5.3 Työntekijöiden lähtökohdat ehkäisevään päihdetyöhön	28
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	30
6.1 Keskeiset tutkimustulokset ja niiden tarkastelua	30
6.1.1 Ehkäisevän päihdetyön menetelmät	30
6.1.2 Shokkivalistuksen ongelma.....	31
6.2 Tutkimustulosten luotettavuus	32
6.3 Jatkotutkimukset.....	33
6.4 Ammatillinen kasvu	33
LÄHTEET	35
LIITE1: HAASTATTELURUNKO	39

1 JOHDANTO

Rippikouluihin osallistuu tällä hetkellä noin 84 % 15-vuotiaista nuorista. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.) Todellisuus osoittaa, että samassa iässä nuorten päihdekokeilut ja päihteisiin liittyvät kysymykset tulevat ajankohtaisiksi. Vaikka rippikoulu ja nuorten päihdekysymykset ovat hyvin erilaisia asioita, on niillä yhteistä kosketuspintaa nuoren elämässä.

Sekä tuorein Kouluterveyskysely, että työntekijöiden kokemukset osoittavat, että suomalaisten nuorten päihdeasenteet ovat muuttuneet myönteisemmiksi, kannabiskokeilut ja kannabiksen kotikasvatus ovat lisääntyneet. Myös ehkäisyn käyttö on vähentynyt. Samaan aikaan meillä on rippikoulu, joka on suositumpi kuin missään muussa luterilaisessa maassa (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 136–138). Rippikoulu tavoittaa suuren osan 15-vuotiaista ja sillä on merkittävä rooli nuorten elämässä. Eikö rippikoulu voisi kantaa oman kortensa kekoon ja toimia päihdekasvattajana?

Ehkäisevä päihdetyö sisältyy perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Vuosiluokien 7-9 terveystiedon oppisisältöön kuuluvat erilaiset päihteet ja niiden vaikutukset sekä riippuvuudet. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas osaa kuvata ja pohtia päihteiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyvää riippuvuutta ja terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä. (Opetushallitus 2004, 191–192.) Yläkoulun terveystiedon opetuksen ja rippikoulutyön välillä tulisi mielestäni olla yhtenäinen jatkumo.

Halusin rajata tutkimusalueekseni pääkaupunkiseudun, sillä se eroaa alueena monin tavoin muusta Suomesta. Tutkimusten mukaan nuoret käyttävät enemmän päihteitä pääkaupunkiseudulla kuin muualla Suomessa. Erityisesti kannabiksen käyttö oli vuonna 2007 yleisempää pääkaupunkiseudulla. (Metso, Ahlström, Huhtanen, Leppänen & Pietilä 2009, 30–31.)

Tutkimukseni on jatkoa Marjaana Nokelaisen keväällä 2011 julkaistulle opinnäytetyölle. Nokelaisen (2011) tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa Suomen evankelisluterilaisten seurakuntien toteuttamasta rippikoulujen ehkäisevästä päihdetyöstä. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella ja se tuotti tietoa käytössä olevista ehkäisevän päihdetyön menetelmistä sekä kartoitti työntekijöiden käsityksiä ja asenteita rippikoulujen ehkäisevää päihdetyötä kohtaan.

Tässä työssä käytän rinnakkain termejä ehkäisevä päihdetyö ja päihdekasvatus.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Työni keskeisiä käsitteitä ovat päihteet, ehkäisevä päihdetyö, nuoruus, nuoret ja päihteet, nuoret päihdetyön kohderyhmänä ja rippikoulu. Nämä käsitteet muodostavat tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen, josta käsin tutkin ehkäisevän päihdetyön toteutumista pääkaupunkiseudun rippikouluissa.

2.1 Päihteet

Laajassa merkityksessä päihteillä tarkoitetaan laillisia ja laittomia päihdyttäviä aineita. Nimitystä päihde käytetään kemiallisista aineista, jotka elimistöön joutuessaan aiheuttavat humalatilán tai päihtymyksen tunteen. Suomessa päihteiksi luetaan alkoholi, tupakka, huumeet (jotkut lääkkeet, sienet, kannabis, heroíini, amfetamiini ja LSD) sekä tekniset liuottimet. Päihteitä voidaan nauttia suun kautta, hengitysteitse, nuuskaamalla, limakalvojen kautta, lihaksen- tai suonensisäisesti. (Kylmänen 2005, 25.)

Alkoholi on suomalaisten yleisin käyttämä päihde. Vuonna 2008 alkoholin kokonaiskulutus oli noin 10,4 litraa henkilöä kohti. Suomalaisten alkoholin kulutus jakautuu hyvin epätasaisesti. Väestön kymmenesosa juo noin puolet kaikesta kulutetusta alkoholista. (Päihdelinkki 2011.)

Suomalaisnuorten yleisimmin käyttämät päihteet ovat alkoholi- ja tupakka. Myös lääkkeiden ja alkoholin sekakäyttö on osa suomalaisnuorten, erityisesti tyttöjen, päihdekultuuria. Varsinaiset huumausainekokeilut tapahtuvat usein humalassa. Suomalaisten nuorten alkoholin kulutus vastaa keskimääräistä eurooppalaista tasoa, mutta käyttötapa on yksi Euroopan humalahakuisimmista. (Nokelainen 2011, 10.)

2.2 Ehkäisevä päihdetyö

Päihdetyö on yhtenäinen kokonaisuus, joka muodostuu ehkäisevästä ja korjaavasta päihdetyöstä. (Neuvoa-antavat 2009.) Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edistää terveyttä ja hyvinvointia edistämällä päihteettömiä elintapoja, ehkäisemällä ja vähentämällä päihdehaittoja sekä lisäämällä päihdeilmiön ymmärrystä. Ehkäisevä päihdetyö pyrkii vähentämään päihteiden kysyntää, saatavuutta, tarjontaa ja päihdehaittoja. Ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan päihteitä koskeviin tietoihin ja asenteisiin, päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin sekä päihteiden käyttöön ja käyttötapoihin. Päihteitä, joiden käyttöön ja haittoihin ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan, ovat alkoholi, huumausaineet ja tupakka. Myös toiminnalliset riippuvuudet kuten peli- ja Internet-riippuvuus kuuluvat ehkäisevän päihdetyön kenttään. Lääkkeet, liuottimet ja muut aineet luokitellaan päihteiksi, kun niitä käytetään päihtymistarkoituksessa. (Stakes 2006; Kylmänen 2005, 9.)

Ehkäisevä päihdetyö on lakisääteistä toimintaa, jonka yleisten edellytysten luominen on ensisijaisesti valtion ja kuntien tehtävä. Käytännön toiminnasta vastaavat kunnat ja järjestöt sekä muut erilaiset yhteisöt. Ehkäisevää päihdetyötä tekevät eri hallinnonaloja edustavat viranomaiset sekä moninaiset järjestöt ja yhteisöt eri tasoilla kylästä koko maahan. Työtä tehdään moniammatillisena yhteistyönä, osana eri ammattikuntien perustyötä. Toimintaa säätelevät monet eri lait ja säädökset, mm. raittiustyölaki, päihdehuoltolaki, tupakkalaki, alkoholi-laki, huumausainelaki, lastensuojelulaki ja kansanterveyslaki. (Stakes 2006; Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2009.)

Raittiustyölaki (1982) säättää ehkäisevästä päihdetyöstä seuraavaa: Raittiustyön tarkoituksena on totuttaa kansalaiset terveisiin elämäntapoihin ohjaamalla heitä välttämään päihteiden ja tupakan käyttöä.

Päihdehuollon tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. (Päihdehuoltolaki 1986).

Sosiaalilautakunnan ja kunnan muiden viranomaisten on ehkäistävä alkoholin ja muiden päihteiden ongelmakäyttöä yleisesti lisäävien olosuhteiden ja elämäntapojen syntymistä. (Päihdehuoltolaki 1986).

Yksilön osalta ehkäisevän päihdetyön tavoitteena voi olla elämänhallinnan vahvistaminen. Oman ajattelun tukeminen tapahtuu parhaiten vuorovaikutuksessa ja osallistamalla yksilöä. Yhteisön näkökulmasta tavoitteena voi olla yleisen hyvinvoinnin lisääminen. Yhteisöissä saattaa olla tekijöitä, jotka altistavat päihteiden ongelmakäyttöön. Tällöin toiminnan keskiössä on sosiaalisten verkostojen, kuten perheiden, tukeminen. (Kylmänen 2005, 9.)

Ehkäisevä päihdetyö on käsitteenä korvannut raittiustyön. On tapahtunut myös sisällöllistä muutosta. Raittiustyön tavoite oli täysraittius, kun taas ehkäisevä päihdetyö hyväksyy tavoitteeksi päihdehaittojen vähentämisen ja niin sanotun kohtuukäytön. Alkoholin käyttötottumukset vaihtelevat hyvin paljon raittiudesta ja vähäisestä käytöstä suurkulutukseen ja riippuvuuteen. On tärkeää, että työllä tuetaan niitä, jotka ovat valinneet täysraittisuuden elämäntavakseen. Erityistä tukea tarvitsevat nuoret, jotka kokevat kaveripiirin ja kulttuurin paineet kovina ja voivat ajautua tahtomattaan käyttämään päihteitä. Nuorisokulttuurissa on kuitenkin nähtävissä trendejä, joissa suhtaudutaan kielteisesti humalajuomiseen. (Kirkon päihdestrategia 2005, 6.)

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan kolmella tasolla: primaari- (koko väestöön kohdistuva ennaltaehkäisy), sekundaari- (riskiryhmäehkäisy) ja tetriääritasolla (korjaava ehkäisy). Primaariehkäisyn tavoitteena on tehdä interventio ennen päihdeongelman syntymistä. Kotien ja koulujen kasvatustyö on tästä hyvä esimerkki. Niillä pyritään motivoimaan nuorta muuttamaan terveystottumuksiaan toivottuun suuntaan. Sekundaaritason ehkäisevä työ on johonkin tiettyyn ryhmään kohdistuvaa riskiryhmäehkäisyä. Sen tavoitteena on puuttuminen mahdollisesti kehittyvään sairauteen tai muuhun terveysongelmaan. Tetriäariehkäisyn kohderyhmänä ovat päihteiden ongelmakäyttäjät. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. päihdeongelman uusiutumisen ehkäisyä hoidon ja kuntoutuksen keinoin. (Kylmänen 2005, 10.)

Ehkäisevän päihdetyön tehtävänä on tarjota päihdeopetusta, lisätä päihdehaittoihin kohdistuvaa kontrollia, rajoittaa alkoholin tarjontaa ja käyttöä julkisissa tilaisuuksissa, alaikäisten alkoholijuomien saatavuuden estäminen, julkisen juoppotellun kontrollointi ja rattijuoppouden kontrollointi. Päihdeopetuksen toimin-

taympäristö on usein koulu tai nuorisotalo. Opetustyö liittyy yleensä terveystiedon opintokokonaisuuteen. Koulun ja nuorisotoimen yhteistyökumppaneina toimivat toisinaan erilaiset päihdetyön järjestöt. Päihdehaittojen kontrollointi on moniammatillista yhteistyötä, jossa perheillä on keskeinen rooli. Moniammatillinen verkosto voi muodostua esimerkiksi oppilashuollon, nuorisotoimen, seurakunnan ja järjestöjen yhteistyöstä. Toimintaan voidaan osallistaa myös nuoria. (Kylmänen 2005, 11.)

Ehkäisevää päihdetyötä voi toteuttaa monissa erilaisissa ympäristöissä. Useimmiten ehkäisevä päihdetyö toteutuu alueellisesti tai paikallisesti ja sitä tekevät koulutetut ammattilaiset. Ehkäisevää päihdetyötä tehdään myös erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä, kuten kouluissa ja työpaikoilla. Suurin osa päihteiden käytön ehkäisyyn tähtäävästä työstä on terveyskasvatusta ja tiedotusta. Pelkkä informaation välittäminen ei sellaisenaan kuitenkaan riitä. Ehkäisevä päihdetyö tarvitsee tuekseen syvällisempää tietoa ihmisten motiiveista jatkaa epäterveelliseksi tiedettyä käytöstä. (Van der Stel & Voordewind 1999, 41–46.)

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan monilla eri tasoilla ja menetelmillä. Toisaalta pyritään vaikuttamaan yksilöön ja toisaalta kysymys on myös yhteisöön ja yhteiskuntaan kohdistuvasta vaikuttamisesta. Vaikuttamisen kohteena ovat yleisimmin joko tiedot, asenteet ja oikeudet, päihteiltä suojaavat tekijät ja niille altistavat riskitekijät tai päihteiden käyttöön ja käyttötapoihin vaikuttaminen. (Herranen 2010, 29.)

Nykyään ehkäisevän päihdetyön parissa hyödynnetään monia erilaisia työskentelytapoja ja -menetelmiä, jotka rakentuvat usein tiedon tarjoamisen, henkilökohtaisten elämäntaitojen ja arvojen käsittelyn, valintojen tekemisen, sosiaalisen paineen ja sosiaalisten taitojen käsittelyn, päihteettömyyteen houkuttelevien vaihtoehtojen tarjoamisen tai vertaistoiminnan ympärille. (Herranen 2010, 29–30).

Kirkko on yksi suuri toimija ehkäisevässä päihdetyössä. Seurakuntien tekemän päihdetyön tarkoituksena on kohdata nuori omana itsenään. Seurakunnan työ ei

perustu vanhoihin kauhutarinoin päihteistä, vaan pyrkii tuomaan esiin ajan-kohtaisen tiedon. Pelkkä päihteiden terveysriskeistä kertominen ei riitä, vaan on otettava huomioon nuorten arvot, asenteet ja ympäröivä yhteisö. (Rantanen 2007, 20.)

Kirkon tekemä päihdetyö pohjautuu Vanhan testamentin perintöön, johon kuului vanhurskauden julistaminen köyhille, sorretuille ja sairaille. Alkuseurakunnassa diakonian kohteina olivat erityisesti köyhät, sairaat, lesket ja orvot, vammaiset ja vangit. Kristillisen päihdetyön lähtökohtana on ihmisarvon tunnustaminen. Kirkon rooli päihdehaittojen ehkäisyssä ja hoidossa on siinä, että se pitää esillä armon ja toivon näkökulmaa kaikissa olosuhteissa. Armon ja toivon avulla ihmiset tulevat tietoisiksi voimavaroistaan, mahdollisuuksistaan ja vastuustaan. (Kirkon päihdestrategia 2005, 5–6.)

Kirkon näkökulmasta ehkäisevän päihdetyön tärkein ulottuvuus on siinä, että kirkko auttaa ihmisiä ja yhteisöjä arjessa selviytymisessä ja edistää päihteetöntä elämää. Kirkko tukee terveitä elämäntapoja ja vastuullista käyttäytymistä. Kaikki seurakuntien toiminta onkin ehkäisevää päihdetyötä. (Kirkon päihdestrategia 2005, 7.)

Kylmäsen (2005, 13) mukaan ”kaikki mielekäs tekeminen on ehkäisevää päihdetyötä”. Ohjattu vapaa-ajan toiminta tarjoaa nuorelle mahdollisuuden mielekkääseen tekemiseen, antaa onnistumisen kokemuksia ja mahdollistaa sosiaalisten suhteiden luomisen.

Ehkäisevään päihdetyöhön kuuluu keskeisesti yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Ehkäisevällä työllä pyritään vaikuttamaan muunmuassa päihteiden saatavuuteen ja levittämiseen, käyttötapoihin, tietouteen ja asenteisiin. Seurakunnat voivat vaikuttaa omilla alueillaan muunmuassa anniskelulupiin, alkoholin myytinrajoitusten noudattamiseen, nuorten päihteiden käyttöön sekä muihin seurakunnan alueella vallitseviin päihdeongelmiin. Kannanottojen lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, millä tavoin seurakuntien työntekijät puhuvat päihteistä saarinoissa, hartauspuheissa ja muissa kohtaamisissa seurakuntalaisten kanssa. Valtakunnan tasolla on tärkeää, että kirkko osallistuu päihdepoliittiseen keskusteluun. (Kirkon päihdestrategia 2005, 8.)

Kirkkohallitus julkaisi suosituksen nuorten savuttomuuden edistämisestä vuonna 2007. Suosituksen mukaan kirkon alle 18-vuotiaille järjestämässä toiminnassa tavoitteena on savuttomuus. Savuttomuus koskee sekä lapsia ja nuoria että henkilökuntaa. Suositus painottaa erityisesti rippikoulujen ja isostoiminnan savuttomuutta. Vuonna 2007 lähes joka toisessa rippikoulussa tupakointi oli kokonaan kielletty. Vuoden 2007 lopussa noin 20 prosentissa seurakuntia oli voimassa seurakunnan hallintoelimen päätös rippikoulujen savuttomuudesta. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 142–143.)

2.3 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruus on siirtymävaihe lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruuden aikana yksilö kehittyy fyysisesti, oppii yhteisössä tarvittavia taitoja, itsenäistyy lapsuuden perheestään ja muodostaa käsityksen itsestään. Nuoruusiän kehitys on hyvin monitasoista. Sitä ohjaavat lukuisat biologiset, psykologiset ja sosiaaliset tekijät. Nykyään nuoruus on melko pitkä jakso yksilön elämässä; se kestää toistakymmentä vuotta. Nuoruudesta voidaan erottaa erilaisia vaiheita. Näitä vaiheita ovat varhaisnuoruus (ikävuodet 11–14), keskinuoruus (ikävuodet 15–18) ja myöhäisnuoruus (ikävuodet 19–25.) (Nurmi 2008, 256–257.)

Biologinen kehitys ja fyysinen kasvu luovat pohjan nuoruuden kehitykselle. Ne muuttavan yksilön suhdetta omaan itseen ja ympäristöön, luovat uusia haasteita ja valmiuksia elämän ohjaamiselle. Nuoruuden katsotaan yleisesti alkavan fyysisistä muutoksista, puberteetista. Biologisen käynnistymisen aiheuttavat muutokset hormonitoiminnassa ja johtavat nuoren ulkoiseen muuttumiseen. Fyysinen kehitys johtaa nuoruuden edetessä sukukypsyyteen ja seksuaalisuuden heräämiseen. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 1999, 18; Nurmi 2008, 261.)

Nuoruusikä käynnistyy myös psyykkisellä tasolla, jossa nuori käy läpi tunteitaan ja muodostaa itsenäisempää identiteettiä. Nuoruuden kognitiiviseen kehitykseen kuuluu abstraktin ja eettisen ajattelun kehittyminen. Ajattelun muuttuminen abstraktimmaksi muokkaa tapaa, jolla nuori kuvaa itseään. Esimerkiksi minäkuva muuttuu konkreettisista kuvauksista abstraktimmiksi. Aikuiskulttuurin normi-

en vastustaminen kuuluu nuoruuteen ja sen kautta nuori alkaa muodostaa omaa maailmankatsomustaan. (Aaltonen ym. 1999, 18; Nurmi 2008, 262.)

Havighurstin mukaan nuoruuden keskeisiä kehitystehtäviä on kahdeksan. Näitä ovat uusien ihmissuhteiden luominen, sukupuoliroolin omaksuminen, oman fyysisen olemuksen hyväksyminen, itsenäistyminen vanhemmista ja muista aikuisista, parisuhteeseen ja perhe-elämään valmistautuminen, työelämään valmistautuminen, maailmankatsomuksen kehittäminen ja vastuullisen käytöksen omaksuminen. (Nurmi 2008, 259.)

Erik H. Eriksonin psykososiaalisen kehitysteorian mukaan nuoruuden tärkein kehitystehtävä on identiteetin muodostaminen. Eriksonin mukaan minuuteen sisältyvän jatkuvuuden tunteen edellytyksiä ovat kokonaisuudeksi eheytyminen sekä jäsentyminen aikaan ja ympäristöön. Kokonaisuudeksi eheytyminen tarkoittaa sitä, että nuori kokee itsensä samaksi ihmiseksi erilaisissa tilanteissa ja rooleissa. Jäsentyminen aikaan merkitsee sitä, että nuori ymmärtää menneisyyden, nykyhetken ja tulevaisuuden jatkumoksi. Ympäristöön jäsentymistä tukevat ihmissuhteet, kulttuurin ja elinympäristön tunteminen. (Himberg, Laakso, Peltola, Näätänen & Vidjeskog 2004, 98.)

Nuoruudessa kehitystä ohjaavat omien tavoitteiden lisäksi ympäristön, perheen, ystävien ja koulun odotukset. Nuori haluaa kokeilla erilaisia rooleja ja niiden yhteensovittaminen on eheän identiteetin edellytys. Oman identiteetin löytäminen tuottaa elämyksen oman itsen aitoudesta. Epäonnistuminen puolestaan johtaa roolien hajaannukseen. (Himberg ym. 2004, 98–101.)

2.3.1 Nuoruus ja päihteet

Nuorten päihteiden käyttö on vähentynyt 2000-luvulla ja käytön väheneminen näkyy niin alkoholin, tupakkatuotteiden kuin laittomienkin päihteiden osalta. Huomattavimmin on vähentynyt alkoholinkäyttö viimeisien neljän vuoden aikana. Edes alkoholiveron alennuksella vuonna 2004 ei ollut vaikutusta 15–16-vuotiaiden nuorten väkevien juomien käyttöön. Väkevien juomien juojien osuudet alenivat tytöillä 5 % ja pojilla 8 %. Kyselyä edeltäneellä juomakerrallaan 38

prosenttia pojista ja 29 prosenttia tytöistä oli juonut kuusi annosta tai enemmän. (Stakes 2008.)

Kouluterveyskysely 2010 osoittaa, että 15 % kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista tupakoi päivittäin ja on todella humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Myös huumeiden käyttö on entistä enemmän osa nuorten arkipäivää. Erityisesti kannabista koskevat asenteet ovat muuttuneet sallivammiksi; 18 % yläkoululaisista hyväksyy marihuanan ja hasiksen satunnaisen käytön, toisen asteen opiskelijoista satunnaisen käytön hyväksyy lähes joka kolmas. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2010.)

Jaana Jaatisen (2000) tutkimuksesta käy ilmi, että päihteiden, erityisesti alkoholin, käyttö on nuorten mukaan monipuolinen ja hyväksyttävä keino saavuttaa toivottuja asioita, kuten olla aikuisempi ja kuulua joukkoon. Juhlinta on Jaatisen mukaan tärkeä osa nuorten elämää ja siihen latautuu suuria odotuksia. Juhlinnan ensisijainen tavoite on hauskanpito ja jonkin asteinen päihtyminen puolestaan avain keskinäiseen yhteyteen, sosiaalisuuteen ja vapauteen arjen pakoista. (Jaatinen 2000, 42–45.)

2.3.2 Nuoret päihdetyön kohderyhmänä

Nuorille koulu on luonteva ympäristö päihdekeskusteluille. Koti on tärkeä asenteiden muokkaaja kuten myös kaverisuhteet. Päihdekasvatusta voidaan toteuttaa myös nuorten vapaa-ajan ympäristöissä, kuten nuorisotaloilla, internetissä ja erilaisissa tapahtumissa. (Kylmänen 2005, 27–29.)

Nuorten päihdetyötä ohjaavat monet arvot; yksilöllisyys, voimavarakeskeisyys, omatoimisuus, turvallisuus ja verkostokeskeisyys. Nuorten parissa tehtävän päihdetyön tavoitteena on tukea nuorta elämänhallinnan kehittämisessä, jotta nuori pystyisi tekemään itsenäisiä ja vastuullisia valintoja. (Savolainen 2009, 168.)

Päihdekeskusteluissa nuoret odottavat tulevansa kuulluiksi tasavertaisina keskustelijoina. Päihdekasvattajien on hyvä selvittää mitä nuoret tietävät ja mistä

he ovat tietonsa saaneet. Nykypäivänä internet haastaa nuoria lähdekriittisyyteen. (Kylmänen 2005, 27.)

Nuoret toivovat päihdekasvatuksessa kattavaa tietoa päihteistä. Lisäksi halutaan tietoa ihmissuhteista ja seksistä, mitkä ovat tärkeä osa ehkäisevän päihdetyön kokonaisuutta. (Kylmänen 2005, 28.)

Nuorten kohdalla päihdetyössä korostuu sosiaalisten taitojen harjoittelun tärkeys. Sosiaalisten ja toiminnallisten harjoitusten kautta nuori voi kehittää kykyään tehdä päätöksiä, itseluottamustaan sekä toisten mielipiteiden ja yksilöllisyyden kunnioittamista. Tällöin nuoren on helpompaa toimia tilanteissa, joissa hänelle tarjotaan päihteitä. (Savolainen 2009, 169.)

2.4 Rippikoulutyö

Rippikoulu on evankelis-luterilaisen kirkon kasteopetusta. Rippikoulun voi suorittaa yksin tai ryhmässä, leiri-, päivä- tai iltarippikoulussa. Rippikoulu toteutetaan puolen vuoden aikana ja sen laajuus on 80 tuntia. Siihen sisältyy usein erilaisia tapahtumia ja vierailuja. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Rippikoulun yleistavoitteena on, että nuori vahvistuu siinä uskossa, johon hänet on kastettu, kasvaa rakkaudessa lähimmäiseen ja elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä. Rippikoulun tehtävänä on auttaa nuorta elämään ja ymmärtämään sitä uskon todellisuutta, josta hän on pyhässä kasteessa tullut osalliseksi. Rippikouluryhmä on koolla oleva seurakunta, joka kuulee Jumalan sanaa, elää sakramenteista, rukoilee ja viettää yhteistä jumalanpalvelusta. Näin Jumala vahvistaa sitä uskoa ja rakkautta, jonka hän on jo pyhässä kasteessa lahjoittanut. Konfirmaatio on vahvistamisen pyhä toimitus, jossa nuoret tunnustavat uskonsa, seurakunta rukoilee heidän puolestaan, heidät siunataan ja he saavat oikeuden itsenäiseen ehtoolliselle osallistumiseen. Näin rippikoulu ja konfirmaatio ohjaavat nuorta elämään kiinteästi seurakunnan yhteydessä ja osallistumaan sen toimintaan. (Kirkkohallitus 2001.)

Rippikoulun perusta on kaste, jossa lapsesta tulee seurakunnan jäsen. Rippikoulusuunnitelma 2001 korostaa kasteen merkitystä, sillä rippikoulun tarkoitus on vahvistaa nuorta siinä uskossa, johon hänet on kastettu. Luterilaisen uskon-

käsityksen mukaan kaste on elämää kantava tekijä, jonka merkitystä ei edes ihmisen vastustus voi tehdä tyhjäksi. (Pruuki 2010, 47.)

Rippikoulun tehtävänä on auttaa nuorta elämään ja ymmärtämään sitä uskon todellisuutta, josta hän on pyhässä kasteessa tullut osalliseksi. Jos nuorta ei ole vielä kastettu, rippikoulu valmistaa häntä kasteelle. Rippikouluryhmä on koolla oleva seurakunta, joka kuulee Jumalan sanaa, elää sakramenteista, rukoilee ja viettää yhteistä jumalanpalvelusta. Näin Jumala vahvistaa sitä uskoa ja rakkautta, jonka hän on jo pyhässä kasteessa lahjoittanut. Konfirmaatio on vahvistamisen pyhä toimitus, jossa nuoret tunnustavat uskonsa, seurakunta rukoilee heidän puolestaan, heidät siunataan ja he saavat oikeuden itsenäiseen ehtoolliselle osallistumiseen. Näin rippikoulu ja konfirmaatio ohjaavat nuorta elämään kiinteästi seurakunnan yhteydessä ja osallistumaan sen toimintaan. (Kirkkohallitus 2001.)

Rippikoulun yhtenä tarkoituksena on oman hengellisen identiteetin löytäminen. Nuoret elävät hyvin pinnallisessa kulttuurissa, joka ei anna eväitä sisäisen elämän kehittymiselle. Nuorten arkielämästä puuttuu rituaaleja ja tajoja, jotka tukisivat hengellistä kasvua. Tämän päivän rippikoulussa etsitään entistä määrätietoemmin nuoren elämälle merkittävää hengellisyyttä ja kristillistä elämäntapaa. (Jokela 2004, 57–58.)

Rippikouluun tuleva nuori elää murroskautta. Fyysiset muutokset hämmentävät ja samalla nuori pyrkii irrottautumaan vanhemmistaan ja kiinnittymään entistä vahvemmin kaveripiiriin. Nuori ottaa etäisyyttä kotiin ja vanhempiansa, liittyy vertaisryhmiin ja solmii ensimmäisiä seurustelusuhteita. Kysymys on oman minän etsimisestä ja löytämisestä. Rippikoulu voi tukea nuoren kasvua kohti aikuisuutta. Rippikoulussa nuorella on mahdollisuus peilata itseään suhteessa muihin, oppia vuorovaikutustaitoja ja saada ryhmältä palautetta. Etäisyys perheeseen ja arkiseen ympäristöön antaa parhaimmillaan mahdollisuuden myös elämän vaikeiden kokemusten turvalliseen käsittelyyn. Rippikoululla voi näin olla myös selvästi sielunhoidollinen ja terapeuttilinen funktio. (Kirkkohallitus 2001.)

Nuoruuden yksi merkittävin kehityshaaste on abstraktin ajattelun kehittyminen. Rippikouluun tuleva nuori kykenee yleensä jo abstraktiin ajatteluun ja ajattelun kehitys heijastuu myös uskonnolliseen ajatteluun. Nuori pystyy ymmärtämään Raamatun kielikuvia, vertauksia ja symboleja, ja hän kykenee ymmärtämään

kristinuskon syvemmän merkityksen. Rippikouluryhmässä on kuitenkin aina myös niitä nuoria, joiden uskonnollinen ajattelu on edelleen konkreettista ja joiden on vaikeaa ymmärtää käsitteellisiä ilmauksia. Ryhmä koostuu joukosta nuoria, joilla jokaisella on meneillään oma yksilöllinen kehitysvaiheensa. Myös oppimisen tapa eri nuorilla on hyvinkin erilainen. Siksi täytyy tarkkailla oppimisedellytyksiä ja havainnollistaa asioita. (Kirkkohallitus 2001.)

Uskonnollisessa ajattelussa siirtyminen abstraktille ja symboliselle tasolle tapahtuu myöhemmin kuin muussa ajattelussa. Nuoren uskonnollinen ajattelu jää helposti lapsenomaiseksi, vaikka hänen muu ajattelunsa kehittyy. Keskeinen nuorisoiän kehityshaaste onkin uskonnollisen ja muun ajattelun yhdistäminen. Tämän haasteen epäonnistuessa nuori joko hylkää uskonnollisen ajattelun tai tukeutuu lapsenomaiseen uskonnolliseen ajatteluun. Rippikoulun tavoitteena on auttaa nuorta suhteuttamaan uskonnollista ja muuta ajattelua toisiinsa. (Kirkkohallitus 2001.)

Vuonna 2007 rippikoulun kävi Suomessa lähes 59 900 nuorta. Tämä tarkoittaa n. 89 % 15-vuotiaiden ikäluokasta. Rippikoulu ei ole näin suosittu missään muussa luterilaisessa maassa. Vuonna 2007 Suomen seurakunnissa rippikouluryhmiä oli kaiken kaikkiaan lähes 2500, mikä vastaa keskimäärin noin viittä rippikouluryhmää jokaista seurakuntaa kohden. Rippikoulumuodoista leiririppikoulu on ylivoimaisesti suosituin. Vuonna 2007 rippikoulukävijöistä 91 prosenttia osallistui leiririppikouluun. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 136–138.)

2.5 Aiemmat tutkimukset

Tutkimukseni on jatkoa Marjaana Nokelaisen keväällä 2011 julkaistulle opinnäytetyölle. Nokelaisen (2011) tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa Suomen evankelisluterilaisten seurakuntien toteuttamasta rippikoulujen ehkäisevästä päihdetyöstä. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella ja se tuotti tietoa käytössä olevista ehkäisevän päihdetyön menetelmistä sekä kartoitti työntekijöiden käsityksiä ja asenteita rippikoulujen ehkäisevää päihdetyötä kohtaan. Kyselyyn

osallistui 104 vastaajaa ja he olivat koulutukseltaan teologeja, nuorisotyönohjaajia ja diakoneja.

Nokelaisen tutkimus etsi vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Millaista ehkäisevää päihdetyötä Suomen evankelisluterilainen kirkko toteuttaa tänä päivänä rippikouluissa? Miten ehkäisevää päihdetyötä tekevät rippikoulutyöntekijät asennoituvat toteuttamaansa ehkäisevään päihdetyöhön? Nokelaisen (2011) tutkimus osoittaa, että ryhmäkeskustelut ovat selvästi eniten käytetty menetelmä rippikoulujen päihdekasvatuksessa. Muita rippikoulussa käytettyjä menetelmiä olivat vastaajien mukaan erilaiset ”rastiradat”, näytelmät, havainnollistaminen ja erilaiset vierailevat luennoitsijat kuten entiset päihderiippuvaiset.

70 % vastaajista piti ehkäisevää päihdetyötä tärkeänä tai melko tärkeänä. Vastaajien mukaan rippikoulujen päihdekasvatus liittyy usein nuorten yhteisöjen rakentamiseen ja tukemiseen sekä nuorten kuulemiseen ja heidän osallisuutensa edistämiseen. Työntekijän näkökulmasta rippikoulujen päihdekasvatus liittyy usein vahvasti nuorten kannustamiseen ja aikuisena olemiseen. (Nokelainen 2011.)

Tutkimustulosten mukaan vastaajien suhtautuminen rippikoulujen päihdekasvatukseen on pääasiassa positiivista. 75 % vastaajista koki ehkäisevän päihdetyön sopivan omaan työnkuvaansa. 42 % kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että rippikouluissa on liian vähän päihdekasvatusta. Vastaajista kukaan ei arvioinut sitä olleen liikaa. Suurin osa koki rippikoulujen ehkäisevällä päihdetyöllä olleen vähintään jonkin verran positiivisia vaikutuksia. (Nokelainen 2011.)

Halusin jatkaa Marjaana Nokelaisen tutkimusta, sillä suurehkosta otoksestaan huolimatta se on melko pintapuolinen kuvaus ehkäisevän päihdetyön totetutuksesta rippikouluissa. Kyselylomaketutkimus ei mielestäni tarjonnut tarpeeksi tietoa ehkäisevän päihdetyön tilanteesta ja halusin haastattelututkimuksellani syventää jo olemassa olevaa tietoa. Toisaalta halusin myös rajata tutkittavaa aluetta pääkaupunkiseutua koskevaksi, sillä alueena se eroaa monin tavoin muusta Suomesta. Lepistön (2006, 26) mukaan kirkkoon kuuluvien osuus on pääkaupunkiseudulla selvästi muuta Suomea pienempi. Tutkimusten mukaan

nuoret myös käyttävät enemmän päihteitä pääkaupunkiseudulla kuin muualla Suomessa. Erityisesti kannabiksen käyttö oli vuonna 2007 yleisempää pääkaupunkiseudulla. (Metso, Ahlström, Huhtanen, Leppänen & Pietilä 2009, 30–31.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoa Suomen evankelisluterilaisten seurakuntien toteuttamasta rippikoulujen ehkäisevästä päihdetyöstä pääkaupunkiseudulla, ja näin edistää kirkon rippikoulutyön kehitystä. Tutkimus antaa käytännönläheistä tietoa ehkäisevän päihdetyön nykytilasta pääkaupunkiseudun rippikouluissa sekä työntekijöiden tiedoista ja asenteista.

Tutkimuksessani olen hakenut vastauksia seuraaviin tutkimusongelmiin:

1. Millaista ehkäisevää päihdetyötä Suomen evankelisluterilainen kirkko toteuttaa pääkaupunkiseudun rippikouluissa ja isoskoulutuksessa?
2. Millaiset lähtökohdat kirkon työntekijöillä on toteuttaa päihdekasvatusta rippikouluissaan?

4 AINEISTONKERUU- JA ANALYYSIMENETELMÄT

Haastattelututkimuksena tämän työn aineistonkeruumenetelmäksi valitsin teemahaastattelun. Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun, sillä se antaa ajankohtaista, yksityiskohtaista ja käytännönläheistä tietoa aiheesta. Koska haastatteluja tehtiin vain neljä ja ne rajoittuvat pääkaupunkiseudulle, tulokset eivät ole yleistettävissä, mutta antavat jonkinlaista kuvaa pääkaupunkiseudun rippikoulujen tilanteesta.

Seuraavassa esittelen tässä työssä käytettyjä aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä.

4.1 Aineiston hankinta ja tutkimukseen osallistujat

Tutkimusta varten haastattelin neljää kirkon nuorisotyöntekijää pääkaupunkiseudulla. Haastatellut työskentelevät keskikokoisissa seurakunnissa eri puolilla pääkaupunkiseutua ja kaikilla heillä oli melko pitkä kokemus nuorisotyöstä. Haastattelukutsu lähetettiin noin kahdellekymmenelle työntekijälle, joista yhteyttä otti kuusi ja haastatteluun saatiin neljä. Haastattelut tehtiin toukokuun 2011 aikana. Ajanjakso selittää osaltaan pientä osallistujamäärää, sillä toukokuu on kiireistä rippikouluja edeltävää aikaa.

Kutsu haastatteluun lähetettiin työntekijöille, jotka työelämän yhteyshenkilö tunsivat ennalta. Pelkäsin etukäteen, että tutkimusryhmääni valikoituu vain ehkäisevää päihdetyötä tekeviä työntekijöitä, mikä vääristäisi kuvaa päihdekasvatuksen tilasta rippikouluissa. Kaikilla haastateltavilla oli kuitenkin hyvin erilaiset taustat, eikä pelkäämääni vääristymää mielestäni syntynyt.

Nauhoitin haastattelut, joiden kesto vaihteli puolesta tunnista tuntiin. Päätin nauhoittaa haastattelut lähinnä muistiinpanojeni tueksi. Tein haastattelujen aikana muistiinpanoja teknisten ongelmien varalta. Neljännen haastattelun aikana nauhurin paristot loppuivat, joten jouduin turvautumaan muistiinpanoihini aineistoa purkaessani. Päätin olla litteroimatta aineistoani, sillä tarkoitukseni ei ollut

keskittyä siihen, miten asiat sanottiin, vaan etsiä yhdistäviä ja erottavia tekijöitä. Purin aineiston kuuntelemalla nauhoja ja etsimällä niistä tutkimukseni kannalta keskeisiä tietoja ja haastattelujen välisiä yhteisiä tekijöitä.

4.2 Teemahaastattelu tiedonkeruun välineenä

Haastattelu sopii tutkimusmenetelmäksi silloin, kun kohteena on väestön satunnaisotos. Haastattelussa on kyselylomaketta suuremmat mahdollisuudet motiivoida henkilöitä. Haastattelua voidaan käyttää myös kartoitukseen. Sillä saadaan muun tiedon lisäksi uusia hypoteeseja. Teemahaastattelu sopii käytettäväksi tilanteissa, joissa tutkitaan ilmiötä, joista haastateltava ei ole tottunut keskustelemaan päivittäin. Menetelmälle on tyypillistä, että se kohdennetaan tiettyihin teemoihin. Haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kaikkia kysymyksiä ei ole lyöty lukkoon. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 15–36.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Puolistrukturoidulle haastattelulle on ominaista, että jokin haastattelun näkökulma on valittu etukäteen, muttei kuitenkaan kaikkia. Teemahaastattelussa haastattelu keskittyy tiettyihin aihepiireihin. Teemahaastattelulle on ominaista, että haastateltavat ovat kokeneet tietynlaisen tilanteen. Haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden henkilökohtaisiin kokemuksiin. Teemahaastattelulla voidaan tutkia yksilön ajatuksia, tuntemuksia, kokemuksia ja myös sanatonta kokemustietoa. Siinä korostuu haastateltavien oma elämysmaailma. Teemahaastattelu tuo tutkittavien äänen kuuluviin. Teemahaastattelu voi olla joko kvalitatiivinen tai kvantitatiivinen. (Hannila & Kyngäs 2008, 3.)

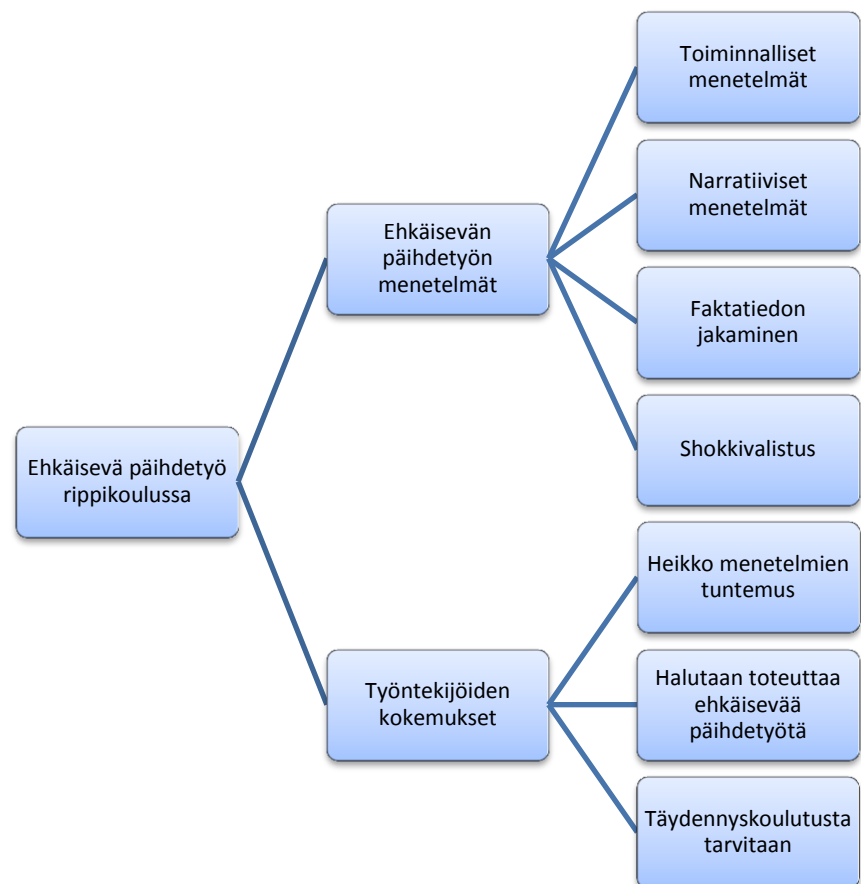
Teemahaastattelu on keskustelua, jonka tarkoitus on päätetty etukäteen. Teemahaastattelussa on erittäin tärkeää, että haastattelun rakenne pysyy haastattelijan hallinnassa. Teemahaastattelun etu on siinä, että kerättävä aineisto rakentuu aidosti haastateltavan henkilön kokemuksista käsin. Tutkijan ennakoimat vastausvaihtoehdot eivät rajaa kertyvää aineistoa. (Tilastokeskus i.a.)

4.3 Tutkimuksessa käytetyt analyysimenetelmät

Analyysimenetelmänä tutkimuksessani käytin laadullista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin tavoitteena on kuvata tutkimusmateriaali tiivistetyssä, pelkistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysissä on olennaista, että tutkimusaineistosta erotetaan yhteiset ja eroavat piirteet: tällöin aineistoa kuvaavien luokkien pitää olla sekä toisensa poissulkevia että yksiselitteisiä. (Hannila & Kyngäs 2008, 9.)

Sisällönanalyysissä aineistosta etsitään niitä asioita, jotka vastaavat tutkimuksen tarkoitukseen, tutkimusongelmaan tai tutkimustehtävään. Kaikki muu kerätty aineisto jätetään analyysistä pois. Kaikkea ei voi tutkia kerralla, joten on keskityttävä tarkasti rajattuun aiheeseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 29.)

Purin aineistoa kuuntelemalla nauhoitettuja haastatteluja ja lukemalla muistiinpanojani. Etsin aineistosta ajatuskokonaisuuksia, jotka vastasivat teemahaastattelun otsikoiden kysymyksiin. Aloitin aineiston analysoinnin jakamalla sen kahteen pääkategoriaan, jotka olivat ehkäisevän päihdetyön menetelmät ja työntekijöiden kokemukset. Näiden pääotsikoiden alle kokosin alaotsikoita oikein taulukon mukaisesti.

KUVIO 1. Ehkäisevä päihdetyö rippikoulussa

5 TUTKIMUSTULOKSET

Seuraavassa on esitettyä tämän työn tutkimustulokset.

5.1 Ehkäisevä päihdetyö pääkaupunkiseudun rippikouluissa

Kaikki haastatellut pitivät ehkäisevää päihdetyötä tärkeänä ja uskoivat sen sopivan rippikouluun. Rippikoulu nähtiin tärkeänä osana nuorten elämää ja sitä pidettiin luonnollisena ympäristönä puhua päihdeasioista. Rippikoulun tuntimäärä on kuitenkin rajallinen ja siksi ehkäisevä päihdetyö jää usein muiden aiheiden jalkoihin. .

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan hyvin vaihtelevasti. Osassa seurakuntia se ei kuulu lainkaan rippikoulutyöhön ja osassa sitä toteutetaan hyvinkin kattavasti. Toteutuksen taso on hyvin pitkälti riippuvainen työntekijän omasta kiinnostuksesta aiheeseen. Yhteisiä sopimuksia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisesta ei ole. Seurakuntien yhdistyminen ja työntekijöiden vaihtuvuus lisäävät käytäntöjen hajontaa.

Useimpiin rippikouluihin kuuluu yksi päihdeoppitunti. Opetus perustuu faktatietojen jakamiseen ja yhteisiin keskusteluihin. Tunneilla keskustellaan erilaisista päihteistä ja niiden vaikutuksista sekä päihteiden käytön syistä. Haastateltavien mukaan nuoret arvostavat suoraa puhetta ja sitä, että heidät otetaan mukaan tasavertaisina keskustelijoina.

Yksi haastateltavista koki faktatiedon jakamisen ongelmallisena, sillä se vaatii työntekijältä paljon perehtymistä ja lähdekriittisyyttä. Hänen mielestään on tärkeämpää toimia yhdessä ja vaikuttaa nuorten arvoihin ja asenteisiin. Yhdessä tekeminen auttaa syventymään aiheeseen ja tuo aiheen lähemmäs nuorten joka päiväistä elämää.

Mä ylipäättään käytän riparilla hurjan vähän semmosta tiedollisen aineiston jakamista. Että että mieluummin mieluummin etsin niinkun

toiminnallisen tavan laittaa jengi ite tekeen jotakin ohjelmaa. (Haastattelu A.)

Toiminnallisiin menetelmiin on rippikoulussa harvoin aikaa ja niitä tunnetaan melko huonosti. Ehkäisevän päihdetyön menetelmistä haastatellut mainitsivat nimeltä Klaari Helsingin Valintojen putken ja Helsingin NMKY:n päihdekasvatusohjelma Camera Obscuran. Syy menetelmien heikkoon tuntemukseen lienee se, että eri toimijat tarjoavat menetelmiä omilla tahoillaan, eikä yhtenäistä listaa olemassa olevista toiminnoista ole olemassa. Lähes aina menetelmiin tutustuminen on työntekijän oman kiinnostuksen varassa. Useimmilla ei myöskään ole perustyön ohella aikaa ottaa selvää ehkäisevän päihdetyön menetelmistä.

Diakoniarastit olivat yleisimmin käytetty toiminnallinen menetelmä, vaikkei se olekaan varsinainen ehkäisevän päihdetyön menetelmä. Diakoniarastien tavoitteena on toiminnallisin menetelmin saattaa rippikoululainen pohtimaan ja toimimaan diakonisesti. Rasteilla rippikoululaiset tapaavat erilaisia ihmisiä erilaisissa tilanteissa, esimerkiksi masentuneen tai päihtyneen nuoren, dementoituneen vanhuksen tai väkivallan uhrin. Diakoniarasteilla sivutaan päihdeasioita ja se koettiin hyväksi toimintamuodoksi jatkossakin. Kokemuksen mukaan nuoret painutuvat diakoniarastien aiheisiin ja heillä on valmiuksia toimia erilaisissa tilanteissa.

Yleisesti haastatellut sitä olivat mieltä, ettei niinsanottu shokkivalistus toimi. Entisten narkomaanien käyttäminen päihdekasvattajina on varmasti mielenkiintoista, mutta on syytä miettiä, mitä tarkoitusta tämä palvelee. Joitakin nuoria tällaiset kertomukset saattavat entisestään innoittaa päihdekokeiluihin. Mikäli halutaan käyttää vierailevia päihdekasvattajia, ovat huumepoliisit usein hyvä vaihtoehto.

Mun mielestä sellanen ex-narkkarien käyttö valistajina on vähän kyseenalasta. Et innostaako se jotain nuoria entisestään käyttämään päihteitä. Mieluummin sit vaik joku huumepoliisi. (Haastattelu C.)

Haastatellut totesivat, että ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuutta on vaikea arvioida. Tehtiin ehkäisevää päihdetyötä millä menetelmällä tahansa, se on vas-

taanottajalle aina henkilökohtainen kokemus. On mahdotonta tutkia mikä tietty kokemus johtaa kohtuukäyttöön tai siihen, ettei yksilö käytä päihteitä lainkaan.

Vanha rippikoulusuunnitelma määritteli tarkemmin oppituntien sisällön. Intensiivijaksot ovat lyhentyneet ja tuntimäärä supistunut. Rippikoulutiimi saa itse päättää tuntien sisällön, jolloin työntekijälle tuntemattomammat aiheet tippuvat pois kokonaisuudesta.

Rippikoulut pyrkivät päihteettömyyteen, mutta sen tarkkailu on usein vaikeaa. Alkoholin ja huumeiden käyttöä kohdataan rippikouluissa harvoin. Tupakoinnin suhteen toleranssi vaihtelee. Joillain intensiivijaksoilla nuorten tupakointi sallitaan, sillä valvontaan ei ole resursseja. Eräs haastateltavista kertoi, että esimerkiksi Lapin vaellusrippikoulussa on turvallisempaa sopia erillinen tupakointipaikka, kuin ottaa riski, että nuoret tupakoivat ympäri tuntureita. Kotiin otetaan aina yhteyttä, jos nuori jää kiinni päihteiden käytöstä. Osa haastatelluista oli sitä mieltä, ettei tupakointi ole automaattisesti syy lähettää nuorta kotiin.

5.2 Ehkäisevä päihdetyö isoskoulutuksessa

Ehkäisevä päihdetyö kuuluu rippikoulun lisäksi isoskoulutukseen. Isoskoulutuksessa panostetaan faktatiedon jakamiseen ja päihteettömään elämään tukemiseen. Isoskoulutuksessa hyödynnetään silloin tällöin vierailevia asiantuntijoita, eräs haastateltava kertoi esimerkiksi huumepoliisin osallistuneen isoskoulutuksen päihdekasvatukseen. Haastatelluista kaksi kertoi, että rippikoulussa myös isoset saavat osallistua päihdeoppitunnille.

Jotkut työntekijät eivät valitse leirilleen tupakoivaa isosta, sillä he haluavat noudattaa Kirkkohallituksen julkaisemaa suositusta nuorten savuttomuuden edistämisestä. Suosituksen mukaan kirkon alle 18-vuotiaille järjestämässä toiminnassa tavoitteena on savuttomuus. Savuttomuus koskee sekä lapsia ja nuoria että henkilökuntaa. Suositus painottaa erityisesti rippikoulujen ja isostoiminnan savuttomuutta. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 142–143.)

Haastateltujen mielestä isosen esimerkki on ensiarvoisen tärkeä. Isonen on rippikoululaiselle nuoren seurakuntalaisen malli ja monelle nuorelle myös ”idoli”. On tärkeää huomata, että isonen on isonen myös leirin ulkopuolella. Haastatellut kertoivat, että isosia on kehoitettu olemaan osallistumatta rippikoulun jälkeisiin bileisiin, joiden tarkoituksena on ainoastaan juopotella yhdessä.

On ollut muutamia semmosia tilanteita, ylilyöntejä, joita on pitänyt sitten hoitaa. Ja niiden jälkeen on kyl sitten käyty keskustelua esimerkiksi isoskoulutuksessa. Puhutaan näist jutuista ja mietitään isosen näkökulmasta sitä ja isosen sitoutumista ja ja esimerkiksi sitä miten isonen on se sama tyyppi kaikkialla elämässään. Että antaaks se siellä arjessa jossain kaveripiirissä sitten kuvaa jostain ihan muusta. Me toivottais että ne kasvais tai niinkun vähentämään kaikenlaista alkoholin käyttöä ja muuta ja ja tekemään sen kohtuudella. (Haastattelu A.)

5.3 Työntekijöiden lähtökohdat ehkäisevään päihdetyöhön

Haastateltujen työntekijöiden lähtökohdat tehdä ehkäisevää päihdetyötä vaihtelevat. Erityisnuorisotyöntekijöillä on koulutuksensa ansiosta enemmän tietoa päihdeasioista ja heidän työssään ehkäisevä työote näkyy selvemmin.

Kukaan haastatelluista ei tuntenut ehkäisevän päihdetyön laatusuosituksia. Laatusuositukset on laatinut Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin asettama laaja asiantuntijatyöryhmä. Laatukriteerit pyrkivät vastaamaan näihin kysymyksiin: Mistä voi päätellä, milloin tekee laadukasta ehkäisevää päihdetyötä? Onko työni hyödyllistä ja tuottaako se tulosta? Tukeeko oma tekemiseni laajempaa kokonaisuutta ja yhteisiä tavoitteita? Mistä tiedän olenko oikealla tiellä? (Stakes 2006.)

Haastatellut myönsivät, että täydennyskoulutus päihdeasioiden tiimoilta voisi olla tarpeen, sillä oma harrastuneisuus ei riitä. Se, millaista täydennyskoulutuksen tulisi olla, jäi epäselväksi. Päihdeosaamisen lisääminen tulisi käydä helposti perustyön ohessa, sillä harvalla on ylimääräistä aikaa uusien toimintamallien opiskeluun.

Ehkäisevän päihdetyön materiaaleja on paljon, mutta harva kirkon työntekijä tietää millaiset menetelmät ja toimintatavat sopivat juuri rippikouluun. Työntekijät toivovat lisätietoa ehkäisevän päihdetyön menetelmistä ja siitä, miten niitä voi toteuttaa osana rippikoulun opetussuunnitelmaa. Toivottiin yksinkertaisia ohjeita käytännön harjoitteista, vinkkejä mitä voi tehdä ja joitain toimintamalleja joista valita omaan työhönsä sopivimmat.

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Keskeiset tutkimustulokset ja niiden tarkastelua

Saadut tutkimustulokset ovat samassa linjassa Nokelaisen (2011) tutkimustulosten kanssa. Molemmat tutkimukset todistavat, että ehkäisevä päihdetyö on työntekijöiden mielestä tärkeää ja se kuuluu myös rippikouluun. Vaikka tavat toteuttaa päihdekasvatusta ovat moninaiset, tärkeintä on, että työtä tehdään ja se tuottaa tuloksia. Suosituimpia menetelmiä ovat ryhmäkeskustelut ja erilaiset ”rastiradat”.

6.1.1 Ehkäisevän päihdetyön menetelmät

Haastatteluista saatujen tietojen mukaan yleisimmät pääkaupunkiseudun rippikoulussa käytetyt ehkäisevän päihdetyön menetelmät ovat faktatiedon jakaminen, ryhmäkeskustelut ja erilaiset ”rastiradat”. Vaikka ehkäisevän päihdetyön toiminnallisia menetelmiä pidettiin aikaa vievinä ja niitä tunnettiin huonosti, niiden sopivuus rippikouluun tunnustettiin. Toiminnalliset menetelmät sopivat hyvin erilaisille oppijoille ja yhdessä toimiminen kasvattaa ”me-henkeä”.

On totta, että monet menetelmät vaativat perehtymistä ja voivat siksi vaikuttaa työläiltä. Erilaiset ehkäisevän päihdetyön toimijat ovat myös melko hajallaan, eikä heidän tarjoamistaan menetelmistä ole yhtenäistä tietoa asiaan perehtymättömälle. Harvat menetelmät ovat suoraan siirrettävissä ulkopuolisten tahojen käyttöön, sillä niitä varten tarvitaan erityisosaamista. Mielestäni olisi tärkeää kehittää moniammatillista yhteistyötä kirkon työntekijöiden ja ehkäisevän päihdetyön ammattilaisten välillä, jotta osaaminen tulisi paremmin hyödynnetyksi. Nuorisotyöntekijän ei tarvitse osata kaikkea itse, vaan esimerkiksi erilaisten päihdetyön järjestöjen työntekijät voisivat osallistua omalta osaltaan rippikoulun toteutukseen ja jakaa omaa erityisosaamistaan.

Haastatteluista ei selvinnyt mihin vaiheeseen rippikoulua ehkäisevä päihdetyö sopisi parhaiten. Intensiivijakson rajallinen tuntimäärä ja tiiviys puhuu sen puolesta, että päihdekasvatuksen paikka olisi rippikoulun ennakkotapaamisissa.

Ehkäisevä päihdetyö voisi sisältyä nuorten iltoihin, joissa voitaisiin hyödyntää toiminnallisia tai narratiivisia menetelmiä. Mikäli päihdekasvatusta toteutettaisiin osana nuorten iltoja, käytettyjen menetelmien tulisi olla mahdollisimman yksinkertaisia. Intensiivijaksolle päihdekasvatus sopisi siksi, että pidempään yhdessä ollut rippikouluryhmä on valmiimpi keskustelemaan ja toimimaan yhdessä. Mielestäni päihdekasvatuksen sijainnilla rippikoulun opetussuunnitelmassa ei ole väliä. Tärkeintä on, että ehkäisevä päihdetyö kuuluu jollakin tavalla rippikouluun.

6.1.2 Shokkivalistuksen ongelma

Yllätyin siitä, että kaikki haastatellut pitivät ”shokkivalistusta” huonona vaihtoehtona toteuttaa päihdekasvatusta. Muunmuassa Juvosen ja Väisäsen (2002) tutkimus osoittaa, että entiset narkomaanit ovat suosittuja päihdevalistajia. Asiaa perusteltiin sillä, että entinen narkomaani on oman elämäntapansa asiantuntija ja pystyy näin välittämään realistista kuvaa päihdekulttuurista. Juvonen ja Väisäsen (2002) myöntävät, että entisen narkomaanin on varottava luomasta itsestään kuvaa ”sankariselviytyjänä” ja kerrottava kokemuksistaan avoimesti ja ilman rooleja.

Olen itse osallistunut luennoille, joissa entiset päihdeongelmaiset kertovat kokemuksistaan, ja pidän niitä positiivisina ja informatiivisina kokemuksina. Entisten päihdeongelmaisten jakamat kokemukset paljastavat sen, mihin päihteiden käyttö pahimmillaan johtaa. Mielestäni nämä tarinat toimivat hyvin osana nuorille suunnattua päihdekasvatusta, sillä nuoret haluavat jotain konkreettista. Kaikessa brutaaliudessaan tosielämän tarinat vetoavat tunteisiin ja jäävät myös hyvin mieleen. En näe shokkivalistusta pahana asiana, kunhan se toteutetaan asiallisesti ja tiiviissä yhteistyössä muiden päihdetyön toimijoiden kanssa.

Internetin keskustelupalstoilla peräänkuulutetaan shokkivalistuksen lisäämistä. Toivotaan varoittavia esimerkkejä niin tupakka-askien kylkeen kuin osaksi auto-koulun opetusta. Kuvat tupakoitsijan keuhkoista ja narkomaanin piikitetyistä käsivarsista ovat varmasti pysäyttäviä ja saattavat ehkäistä erityisesti nuorten päihdekokeiluja. On kuitenkin syytä miettiä, onko pelottelu oikea ehkäisevän

päihdetyön menetelmä. Päihteiden käytön seurauksista on voitava puhua rehellisesti ja todenmukaisesti. Mielestäni tärkeintä on tukea nuoria tekemään omia valintoja ja kannustaa päihteettömään elämäntapaan.

6.2 Tutkimustulosten luotettavuus

Reliabiliteetti ja validius muodostavat yhdessä tutkimuksen kokonaisluotettavuuden. Kokonaisluotettavuus on hyvä silloin, kun otos edustaa perusjoukkoa ja mittaamisessa on mahdollisimman vähän satunnaisvirheitä. (Vilkkä 2007, 157; Hakulinen 2011, 42.)

”Tutkimuksen validius tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata sitä asiaa, mitä tutkimuksessa oli alun perin tarkoituskin mitata.” (Hakulinen 2011, 42). Tämä tutkimus onnistui vastaamaan niihin kysymyksiin, joihin sen oli tarkoitus vastata. Joitain kysymyksiä olisi voinut lisätä, mutta mitään tutkimuksen kannalta tärkeää ei jäänyt tutkimatta.

Tutkimuksen reliabiliteetti arvioi tulosten pysyvyyttä mittauksesta toiseen. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimus on luotettava ja tarkka silloin, kun toistetussa mittauksessa saadaan sama tulos tutkijasta riippumatta. Tutkimuksen reliabiliteetissa tarkastellaan erityisesti mittaukseen liittyviä asioita ja tarkkuutta tutkimuksen toteuttamisessa. Arvioinnin kohteena ovat vastausprosentti, otoksen koko ja laatu sekä mittarin kyky mitata tutkittavia asioita kattavasti. (Vilkkä 2007, 149–150; Hakulinen 2011, 43.)

Tämän tutkimuksen otos jäi melko pieneksi, koska haastattelujen ajankohta sattui toukokuulle, joka on kiireistä rippikoulujen intensiivijaksoja edeltävää aikaa. Toisaalta pieni otos mahdollistaa pidemmät haastattelutilanteet ja tutkijan syvemmän perehtymisen aineistoon.

6.3 Jatkotutkimukset

Tämä tutkimus rajoittui pääkaupunkiseudulle ja jatkotutkimus voisi kattaa koko Suomen rippikoulut. Olisi kiinnostavaa tietää miten ehkäisevän päihdetyön toteutus rippikoulussa ja isoskoulutuksessa vaihtelee eri puolilla Suomea ja millaiset lähtökohdat työntekijöillä on toteuttaa päihdekasvatusta. Tutkimus voitaisiin toteuttaa monimenetelmätutkimuksena, jossa hyödynnettäisiin haastattelua ja kyselylomaketta.

Toinen jatkotutkimuksen kohde voisi olla ehkäisevän päihdetyön laatu. Koska Stakesin luomat ehkäisevän päihdetyön laatusuositukset ovat monille työntekijöille tuntemattomia, olisi tärkeää tutkia mitä laatusuositukset tarkoittavat joka päiväisen työn kannalta. Ihmistyön laatua on vaikea määritellä ja erityisen vaikeaa on arvioida ehkäisevää työtä, jonka vaikutuksia ei voida mitata yksi yhteen. Tekeekö ehkäisevästä päihdetyöstä laadukasta se, että mahdollisimman moni ihminen kieltäytyy päihteistä vai se, että työntekijä jakaa uusinta tutkimustietoa?

6.4 Ammatillinen kasvu

Olen pohtinut omaa ammatillista kasvuani suhteessa sosionomi-kirkon nuorisotyönohjaajan osaamisvaatimukseen eli kompetensseihin. Näihin kuuluvat sosionomin kompetenssit, korkeakoulututkintojen tuottamat yleiset kompetenssit sekä nuorisotyönohjaajien ydinosaamisalueet. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.)

Tarkastellessani sosionomi-nuorisotyönohjaajan osaamisvaatimuksia, voin todeta, että tämän työn kautta olen kehittynyt erityisesti yhteisöllisen osaamisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen osa-alueilla. Ehkäisevä päihdetyö on yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen asia, joka vaikuttaa joka päiväiseen elämään lainsäädännön, arvojen ja normien välityksellä. Päihdekasvatus, ja ehkäisevä päihdetyö ylipäättään, ovat kansanterveyttä edistäviä työmuotoja, joihin panostamalla säästämme myös verorahoja. Koen omaavani paremmat valmiudet tukea yksi-

löitä ja ryhmiä terveyden edistämässä ja toimintakyvyn ylläpidossa ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta.

Tämän työn kautta pääsin pohtimaan kirkon nuorisotyönohjaajan roolia terveyden edistäjänä. Kristillisen kasvatustyön näkökulmasta tämä liittyy erityisesti yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Oma kokemukseni ja tämä työ vahvistivat käsitystäni nuorisotyön ennaltaehkäisevän roolin tärkeydestä.

LÄHTEET

- Aaltonen, Marjo; Ojanen, Tuija; Vihunen, Riitta & Vilen, Marika 1999. Nuoren aika. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Alakohtaiset kompetenssi- ja ydinosaamiskuvaukset. Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto. Viitattu 17.10.2011 <http://www.diak.fi>
- Hakulinen, Heidi 2011. Godly Play Suomessa. Kyselytutkimus Godly play -uskontokasvatusmenetelmän käyttäjille. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Hannila, Päivi & Kyngäs, Päivi 2008. Teemahaastattelu laadullisessa tutkimuksessa. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.
- Herranen, Jatta 2010. Toisin tekemisen paikka? Ehkäisevää päihdetyötä nuorten silmin. Teoksessa Merja Kylmäkoski, Sanna Pylkkänen & Reijo Viitanen (toim.) Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 23, 26–44.
- Himberg, Lea; Laakso, Juhani; Peltola, Ritva; Näätänen, Risto & Vidjeskog, Jan 2004. Kehittyvä ihminen. Psykologia 2. Helsinki: WSOY.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1991. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Jaatinen, Jaana 2000. Viattomuuden tarinoita. Nuoret päihdekulttuurinsa kuvaajina. Saarijärvi: Gummerus.

Jokela, Eero 2004. Nuoren hengellinen ohjaaminen. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruukki & Pekka Saarelainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 57–65.

Juvonen, Hanna & Väisänen, Veera 2002. Huomioita huumevalistuksesta – tutkimus Stop Huumeille ry:n huumeinfoista. Opinnäytetyö. Diakonisen hoitotyön koulutusohjelma. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Kirkkohallitus 2001. Elämä, usko, rukous – Rippikoulusuunnitelma 2001. Viitattu 26.4.2011
<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/rippikoulu/rpksuunnitelma2001.htm>

Kirkkohallitus 2005. Kirkon päihdestrategia. Viitattu 2.8.2011
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/\\$FILE/kirkonpaihdestrategia.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/$FILE/kirkonpaihdestrategia.pdf)

Kirkon tutkimuskeskus 2008. Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelisluterilainen kirkko vuosina 2004–2007. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisu- ja 103. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Kylmänen, Petri 2005. Kun kaikki muutkin... Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Helsinki: Tammi.

Lepistö, Tytti 2006. Kirkkoon kuulumisen Helsingin osa-alueilla. Pro gradu-tutkielma. Maantiede. Helsingin yliopisto.

Metso, Leena; Ahlström, Salme; Huhtanen, Petri; Leppänen, Minna & Pietilä, Eija 2009. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995-2007. ES-PAD-tutkimusten tulokset. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Neuvoa-antavat 2009. Päihdetyö. Viitattu 26.9.2011 <http://neuvoa-antavat.stakes.fi/FI/kehittaminen/index.htm>

- Nokelainen, Marjaana 2011. Ehkäisevä päihdetyö rippikoulussa. Kyselytutkimus rippikoulutyöntekijöille. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsingin toimipaikka. Diakonisen hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Nurmi, Jari-Erik 2008. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas & Heikki Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityopsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 256-274.
- Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 13.10.2011 http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf
- Pruuki, Lassi 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Päihdehuoltolaki 1986 / 41, 17.1.1986. Viitattu 27.7.2011
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>
- Päihdelinkki 2011. Alkoholin käyttö Suomessa. Viitattu 8.8.2011
<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/111-alkoholinkaytto-suomessa>
- Raittiustyölaki 1982 / 828, 19.11.1982. Viitattu 27.7.2011
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820828>
- Rantanen, Anna 2007. Nuorten ja ammattilaisten näkökulmia ehkäisevään päihdetyöhön. Pro gradu-tutkielma. Sosiaalityö. Tampereen yliopiston Porin yksikkö.
- Savolainen, Minna 2009. Nuoruus ja päihteet. Teoksessa Marjaliisa Havio, Maria Inkinen & Airi Partanen (toim.) Päihdehoitotyö. Helsinki: Tammi, 166–171.
- Stakes 2006. Laatutähteä tavoittelemassa. Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit. Viitattu 26.4.2011 <http://neuvoa-antavat.stakes.fi/NR/rdon->

lyres/EC80AF22-E280-498B-A05B-B1839EA118DF/0/laatu-
tahtea_tavoittelemassa.pdf

Stakes 2008. Kaverit ja sisarukset hankkivat nuorten humaltumisjuomat. Viitattu 8.8.2011

http://www.stakes.fi/FI/ajankohtaista/Tiedotteet/2008/15_2008.htm

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Viitattu 27.7.2011 <http://evl.fi/rippikoulu>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2009. Ehkäisevä päihdetyö. Viitattu 26.4.2011

<http://neuvoa->

antavat.stakes.fi/FI/kehittaminen/ehkaisevatyo/index.htm

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2010. Kouluterveyskysely 2010. Viitattu 8.8.2011

8.8.2011

<http://info.stakes.fi/kouluterveyskysely/FI/tulokset/index.htm>

Tilastokeskus i.a. Teemahaastattelu. Viitattu 17.10.2011

<http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Helsinki: Tammi.

Van der Stel, Jaap & Voordewind, Deborah 1999. Ehkäisevän päihdetyön käsi-

kirja Alkoholi, huumeet ja tupakka. A-klinikkasäätiön julkaisusarja

nro 31. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa – määrällisen tutkimuksen perusteet. Hel-

sinki: Tammi.

LIITE1: HAASTATTELURUNKO

Haastattelun aihepiirit:

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN MENETELMÄT

- Millaisia ehkäisevän päihdetyön menetelmiä tunnet?
- Onko seurakunnassa käytössä joitakin menetelmiä? Millaisia kokemuksia si-
nulla on niistä?
- Millaiset menetelmät sopivat mielestäsi rippikouluun?

TYÖNTEKIJÄN LÄHTÖKOHDAT EHKÄISEVÄÄN PÄIHDETYÖHÖN

- Tunnetko ehkäisevän päihdetyön laatusuosituksia? Missä olet kuullut niistä?
- Kokevatko mielestäsi työntekijät tarvitsevansa täydennyskoulutusta aiheen
tiimoilta?

ISOSET OSANA EHKÄISEVÄÄ PÄIHDETYÖTÄ

- Miten isoset voisivat olla mukana rippikoulun päihdekasvatuksessa?
- Kuuluuko ehkäisevä päihdetyö isoskoulutukseen? Mitä olette tehneet?